

УДК 37.02:351.746.1(477)

Р. В. ПАРАЩУК,

кандидат педагогічних наук, викладач із спеціального зв'язку кафедри зв'язку, автоматизації та захисту інформації Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

У статті розкрито можливості дистанційного навчання фахівців із захисту інформації з використанням інформаційно-телекомунікаційного компонента порівняно із дистанційним навчанням інших фахівців, охарактеризовано переваги та перспективи впровадження.

Ключові слова: *дистанційне навчання, захист інформації, нормативно-правові акти, професійна підготовка.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У наш час підготовка фахівців силових структур у сфері захисту інформації неможлива без інформаційно-телекомунікаційного компонента. Методологічна установка дистанційних курсів, створених у світі для навчання фахівців силових структур у сфері захисту інформації, передбачає багатостороннє вивчення сучасного суспільства, євроатлантичної інтеграції, співробітництва представників силових структур з суспільними організаціями, журналістами, вченими різних країн для підвищення взаємодії громадянського суспільства у сфері захисту інформації, інформування громадськості про стан захисту інформації держави та громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Дистанційна форма навчання розглядалася у працях Е. І. Машбіца, В. В. Андрієвської, Е. Ю. Комісарова, Є. В. Мандрика, В. І. Зеленого.

Мета статті – дослідити можливості та перспективи організації дистанційних курсів навчання фахівців із захисту інформації у Державній прикордонній службі України в системі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні в Україні розроблено національну програму “Освіта України XXI століття”, яка передбачає розвиток освіти на основі нових прогресивних концепцій, впровадження у навчально-виховний процес нових технологій, входження України в міжнародну систему інформаційно-телекомунікаційних систем для обміну інформацією.

Сучасні інформаційно-телекомунікаційні технології та засади дистанційної освіти, інформаційні дистанційні форми навчання впроваджуються в систему національної освіти. Дистанційне навчання – це навчання, спрямоване на засвоєння програмного матеріалу за допомогою комунікаційних каналів та інформаційних технологій [2].

Дистанційну форму навчання визнано в системі національної освіти України рівноцінною поряд з денною, заочною та екстернатною; вона має певну соціальну привабливість з огляду на базування на засадах гуманізму, демократизму, гнучкості, різноманіття використання педагогічних засобів та організаційних форм, які сприяють саморозвитку та самоактивізації особистості, її творчості, самостійності.

Суттєва перевага дистанційного навчання полягає у можливості формування широкого освітнього-інформаційного середовища, яке значно розширює коло людей, котрим доступні навчальні ресурси; знижує вартість навчання [1]. Дистанційне навчання дає можливість формувати унікальні освітні програми за рахунок комбінування курсів, наданих різними освітніми закладами, а також задовольнити в повному обсязі потреби населення незалежно від їхнього місця проживання; окрім цього дистанційне навчання створює умови для контакту викладача та слухача (студента) у будь-який час, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію педагогічної взаємодії [3; 4].

Впровадження програми дистанційного навчання передбачає креативність процесу навчання та його демократизацію, що дозволить:

реалізувати нові можливості для оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і оновлення знань;

розширити доступ до всіх рівнів освіти і міжнародної інформації, незважаючи на те, що вона може бути неправдивою;

індивідуально навчатися;

економити час та гроші на традиційне навчання;
забезпечити принципово новий рівень доступності освіти при збереженні її якості;

інтегрувати очну та заочну форми навчання, що дасть змогу їх удосконалювати;

створити умови для безперервної освіти.

Переваги дистанційного навчання фахівців у різних сферах (за винятком захисту інформації):

модульність – кожен окремих курс створює цілісне уявлення про окрему сферу, яка дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати таку навчальну програму, яка б відповідала індивідуальним або груповим потребам;

паралельність – навчання здійснюється без відриву від основної діяльності або навчання за іншим напрямком;

гнучкість – слухачі не відвідують заняття, навчаються у зручний для них час і в зручному місці;

технологічність – використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційно-телекомунікаційних технологій;

доступність – рівні можливості отримання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я та соціального стану;

наставник-консультант – це викладач, який координує навчальний процес, пошук нових ефективних методичних прийомів та методів навчання;

якість дистанційного навчання не поступається якості очної форми навчання, тому що для підготовки блоку засобів навчання та контролю залучаються кваліфіковані фахівці;

менші часові затрати викладачів та слухачів;

велика креативність і дисциплінованість слухачів (усі підсумкові роботи здаються вчасно, на консультації в інформаційно-телекомунікаційній мережі вони виходять регулярно);

краще засвоюється дистанційний курс тому, що слухачі мають можливість повертатися до текстів лекцій, самостійно звертатися до ресурсів інформаційно-телекомунікаційної мережі, проходити самоконтроль у цій мережі;

інтернаціональність – можливість одержання освіти у навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни.

Дистанційна освіта дозволяє слухачам стати освіченими людьми, здатними гнучко перебудувати зміст свого навчання у зв'язку із зміною вимог ринку.

Слухачі, які навчаються у системі дистанційної освіти, загалом займаються професійним саморозвитком у зручний для них час. Вони самі визначають для себе час, місце, теми роботи, не відриваючись від основної роботи або діяльності. Слухач сам визначає також свій рівень професійної підготовки.

Одним із елементів професійної підготовки фахівців із захисту інформації є підвищення кваліфікації. Підвищення кваліфікації – це навчання, метою якого є розширення, здобуття, оновлення знань, набуття умінь, які необхідні для вирішення завдань та функцій, покладених на фахівців із захисту інформації, з обов'язковим, суворим та точним дотриманням вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації.

Слід вказати також на причини, що не дозволяють запровадити дистанційне навчання у процесі підвищення кваліфікації фахівців у сфері захисту інформації. Це такі причини:

навчання (особливість) проводиться відповідно до затверджених програм та відповідає вимогам нормативно-правових актів у сфері захисту інформації (у спеціалізованих приміщеннях). Обладнання спеціалізованого приміщення згідно з вимогами нормативно-правових актів у сфері захисту інформації потребує великих коштів;

паралельність (неможлива) – навчання не можливе без відриву від основної діяльності за напрямком підвищення кваліфікації згідно з вимогами нормативно-правових актів у сфері захисту інформації, особливо за іншим напрямком діяльності;

гнучкість (неможлива) – слухачі відвідують заняття за розкладом, навчаються у відведений для них час і в місці, яке відповідає вимогам нормативно-правових актів у сфері захисту інформації;

технологічність (всіх досягнень неможлива) – використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційно-телекомунікаційних технологій тільки відповідно до суворих вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації (наприклад: використання апаратно-програмного забезпечення, дозволеного до використання на спеціалізованій ПЕОМ з іншим обладнанням);

доступність (всіх фахівців неможлива) – підвищення кваліфікації тільки фахівців із захисту інформації відповідно до військово-облікової

спеціальності із суворим дотриманням вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації;

наставник-контролер (особливі вимоги) – це викладач, який координує, контролює навчальний процес, відповідає за пошук нових ефективних методичних прийомів та методів навчання, дотримуючись вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації (цим викладачем може бути тільки фахівець у сфері захисту інформації відповідно до військово-облікової спеціальності, а також він повинен відповідати вимогам нормативно-правових актів у сфері захисту інформації);

якість (особливість) очної форми навчання фахівців із захисту інформації у наш час порівняно із якістю підвищення кваліфікації інших фахівців поступається незначним чином, але чітко контролюється суворе дотримання вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації фахівцями із захисту інформації;

нормативні (регламентовані) часові затрати викладачів та слухачів із суворим дотриманням вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації (можливість відпрацьовувати навчальний матеріал тільки в робочий час);

сувора дисциплінованість (особливість) слухачів (усі підсумкові роботи треба здавати вчасно, із суворим дотриманням вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації);

краще засвоюється (особливість) очний курс тому, що слухачі мають можливість повертатися до нормативно-правових актів у сфері захисту інформації (здійснювати самоконтроль дистанційно заборонено).

Під час розробки дистанційних програм навчання у сфері захисту інформації потрібно враховувати різні фактори з обов'язковим, суворим дотриманням вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації.

Висновок. Отже, підвищення кваліфікації фахівців з інформаційної безпеки необхідно проводити за допомогою очної форми навчання з обов'язковим та суворим дотриманням вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації, які повинні забезпечувати безпеку інформації, заборонену до розголошення. Використання дистанційного навчання у наш час на курсах підвищення кваліфікації фахівців у сфері захисту інформації неможливе з огляду на вимоги нормативно-правових актів у сфері захисту інформації.

У перспективі із розробкою та впровадженням захищених інформаційно-телекомунікаційних систем із суворим дотриманням вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації впровадження дистанційного навчання, зокрема підвищення кваліфікації фахівців із захисту інформації, буде можливим.

У подальшому необхідно розглянути вплив особистісно-психологічного стану фахівців із захисту інформації на якість їх навчання, професійну діяльність з урахуванням необхідності дотримання вимог нормативно-правових актів у сфері захисту інформації на процес формування їх професійної компетентності.

Список використаної літератури

1. Актуальні проблеми теорії і практики післядипломної освіти керівних і педагогічних кадрів : матеріали звітної наукової конференції (5–6 березня 1998 р.). – К. : ДАККО, 1998. – 379 с.
2. Мандрик Є. В. Структура системи післядипломного педагогічного забезпечення професійної діяльності інженерно-технічного персоналу Державної прикордонної служби України / Є. В. Мандрик, В. І. Зелений // Збірник наукових праць № 46. Частина II. / гол. ред. В. О. Балашов. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2008. – С. 96 – 100.
3. Машбиц Е. И. Диалог в обучающей системе / Е. И. Машбиц, В. В. Андриевская, Е. Ю. Комиссарова. – К. : Выша шк. ; Головное изд-во, 1989. – 184 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти України XXI століття // Освіта України. – 2001. – № 29. – С. 4–6.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Шумовецька С. П.

Стаття надійшла до редакції 29.01.2013.

Паращук Р. В. Информационные технологии и возможности дистанционного обучения специалистов защиты информации

В статті отображені можливості дистанційного навчання фахівців захисту інформації з використанням інформаційно-телекомунікаційного компонента в порівнянні з дистанційним навчанням фахівців інших спеціальностей з отриманням переваг і можливостей використання.

Ключові слова: дистанційне навчання, захист інформації, нормативно-правові акти, фахівці захисту інформації, професійна підготовка.

Parashchuk R. V. Information technologies and possibilities of distance learning of information security experts in the system of professional training

The article concerns possibilities of distance learning of information security experts using information and telecommunications component in comparison with distance learning of other experts. The advantages and prospects of its implementation have been characterized.

Keywords: *distance learning, information security, normative legal documents, professional training.*